

2020-03-26
Fi2019/01158/BB
Fi2020/01393/BB

Finansdepartementet

Konkurrensverket
103 85 Stockholm

Uppdrag att utreda konkurrensen i byggmaterialindustrin

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Konkurrensverket att utreda och kartlägga konkurrensen i de branscher inom byggmaterialindustrin som är av strategisk betydelse för bostadsbyggandet när det gäller:

- marknadskoncentration,
- prisbildning,
- vertikal integrering,
- internationell integrering,
- köpar- och säljarmakt, samt
- val av byggmaterial.

Konkurrensverket ska vid behov lämna förslag på åtgärder för att förbättra konkurrensen i byggmaterialindustrin.

Konkurrensverket får för uppdraget disponera 1 500 000 kronor under 2020. Kostnaderna ska belasta anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. – del till KamK inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 29 maj 2020. Redovisning av använda medel och återbetalning av ej använda medel ska ske till Kammarkollegiet senast den 31 december 2020. Rekvisition och redovisning ska ske med hänvisning till detta beslut.

Boverket, Statskontoret, Trafikverket och Upphandlingsmyndigheten ska bistå Konkurrensverket med underlag. Synpunkter ska därutöver inhämtas från berörda organisationer. Statistiska centralbyrån ska bistå med nödvändig statistik och statistiska bearbetningar.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 21 december 2021.

Bakgrund

Byggkostnaderna har ökat snabbt under ett antal år och byggmaterial har stått för nära hälften av ökningen. Att kostnaderna har ökat snabbt i byggmaterialindustrin indikerar att det kan finnas konkurrensproblem. Mot denna bakgrund är det angeläget att få en ökad förståelse för konkurrenssituationen i byggmaterialindustrin för att, om nödvändigt, kunna vidta åtgärder.

Byggmaterialindustrin är heterogen och utgörs av ett stort antal delmarknader och produktgrupper, som alla har olika förutsättningar. På respektive delmarknad verkar dessutom flera olika aktörer, allt från mindre och specialiserade företag till stora, internationella företag. Vissa aktörer arbetar endast gentemot bostadsbyggnadsmarknaden, medan andra är verksamma även inom t.ex. tillverkningsindustrin eller anläggningsbranschen.

En hög marknadskoncentration kan leda till att priserna stiger och att incitamenten att investera i effektiviseringar minskar. Pristransparens är en viktig faktor för att säkerställa en väl fungerande konkurrens. Brist på pristransparens, t.ex. genom olika typer av rabattsystem, kan leda till att kundörligheten minskar och att inlåsnings effekter uppstår. En hög marknadskoncentration ger i kombination med inlåsnings effekter en ökad säljarmakt för byggmaterialproducenterna gentemot byggherrarna och entreprenörerna, vilket kan inverka negativt på konkurrensen.

Den internationella integreringen och graden av importkonkurrens ser olika ut på olika delmarknader och i olika produktgrupper inom byggmaterialindustrin, både avseende handeln med länder inom och utom EU. Då bostadsbyggnadstakten har varit hög under ett antal år har konkurrensen om

byggmaterial ökat, vilket har lett till att svenska aktörer vänt sig till producenter i andra länder för att köpa material. Det finns behov av mer kunskap kring hur denna utveckling har påverkat konkurrensen inom den svenska byggmaterialindustrin.

Byggmaterialproducenterna måste förhålla sig till internationella och nationella standarder, märkningar och certifieringar. Internationella standarder omfattar både standarder som är framtagna inom EU:s harmoniseringsarbete och sådana som används för handel utanför EU:s inre marknad. Internationella standarder, märkningar och certifieringar är ett bra sätt att främja ökad importkonkurrens. I vissa fall finns en risk att nationella standarder kan leda till en minskad användning av internationella standarder, t.ex. då nationella standarder tas fram utan att översättas till andra språk, vilket försvårar den internationella konkurrensen. Även krav på märkning och certifiering kan verka konkurrenshämmande, då det kan begränsa vilka aktörer som kan tillhandahålla byggmaterial.

Flera faktorer påverkar vilka byggmaterial som används vid bostadsproduktion. Ökad kunskap behövs om hur konkurrensförutsättningarna ser ut vid valet mellan olika byggmaterial.

Närmare om uppdraget

Inom ramen för uppdraget ska Konkurrensverket genomföra en internationell utblick för att kartlägga hur konkurrensmyndigheter i andra länder arbetar med konkurrensrättsliga frågor inom byggmaterialindustrin. Konkurrensverket ska vidare analysera på vilket sätt standarder och krav på märkning och certifiering har påverkat konkurrensen.

Konkurrensverket ska vid utförandet av uppdraget fokusera på de delmarknader och produktgrupper som är av strategisk betydelse för bostadsbyggandet. Om myndigheten konstaterar att det finns starka samband med andra branscher, t.ex. anläggningsbranschen, ska myndigheten även redogöra för hur dessa påverkas av konkurrenssituationen. Strategiska delmarknader och produktgrupper kan vara viktiga på grund av sin storlek eller på grund av att de producerar insatsvaror som är nödvändiga för byggindustrin. Mindre delmarknader och produktgrupper kan komma att bli strategiska på sikt som en konsekvens av t.ex. den tekniska utvecklingen. Även dessa typer av delmarknader kan därför ses som strategiska.

Konkurrensverket ska genomföra en internationell undersökning för att analysera och dra lärdomar av hur konkurrensmyndigheter inom framför allt EU arbetar med frågor som rör sund konkurrens inom marknader för byggmaterial. Myndigheten ska därutöver särskilt utreda vilken betydelse standarder samt krav på märkning och certifiering har haft för utvecklingen.

På regeringens vägnar

Per Bolund

Lars Arell

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM och EU

Utrikesdepartementet/IM

Finansdepartementet/BA

Näringsdepartementet/MK

Infrastrukturdepartementet/TP

Boverket

Statistiska centralbyrån

Statskontoret

Trafikverket

Upphandlingsmyndigheten